

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Johanna Karlsson

Härad:

Kinnaröd

Adress:

Färnebo, G. Alster

Socken:

Fäderslöv

Berättat av:

Johanna Karlsson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1871 i Fäderslöv

Julgranen

Julgranen borde ha tagits i bruk i Fäderslövs på 1860- och 1870-talet; säger Johanna Petersson på tal om denna sak. Den taggs helt naturligt inte i bruk av alla människor på en gång. När den första granen kom i bruk kom jag direkt inte såga, men från min tidigaste barndom kommer jag i tanke, att den inne sin skräddarns, vår granne på den tiden hade julgran, medan vi ingen hade tillkomma. Vi hade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5812 ²

Landskap: Småland Upptecknat av: Felicia Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järavägen 21, Alavsta
 Socken: Aderslövs Berättat av: Hanna Petersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1892 i Aderslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

isällut ett julträd som min
 bror hade gjort. Julgranen ha-
 de således inte slagit helt in-
 som. På en del ställen hade man
 julgran och på en del ställen jul-
 träd. Jag kommer ihåg att mina
 föräldrar brukade säga, att skräd-
 derus var klagfardiga som käll
 sig med julgran. De tyckte att
 som inte var finare än att som
 hade kunnat begå sig med ett
 julträd, sådant som det vi ha-
 de i vårt hem. Julgranen var ju
 ett nytt mod och då är det ju

3

ACC. N:R. 5812

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägg, E. Olavström
 Socken: Kederlöv Berättat av: Johannes Petersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1845 i Kederlöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Närst att de som färdigt använde den
blev räknade för att vara hemskt
högfärdiga.

Mina föräldrar hade ingen julgran
så länge de levde. Själva fick vi jul-
gran här på Skrondebyrpet när
jag var utgift på 1890-talet.
Det föll för det mesta på familj-
fädrens lott, att kugga julgran.

Det var inte alltid någon lott
sak, även om man bodde i skogen.
Man hade ju pusterhoner. Gra-
nen skulle vara särskilt väl-
värd, vara gran och fin, den

5812

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skulle vara lagom båt, ha lagom
stora grenar o. s. v. Jag vet att
det ofta hände, att man make
affrade en hel dag på att hug-
ga julgran. Granen hugges van-
ligen några före julaftonen. Att
man köpte julgran av någon sär-
skild man i byn. När det gällde
att skaffa julgran, så gick man
ut och kög den i vilkens ka-
ge som helst. När det gällde jul-
gran, så köpte man att sko-
gen var allas egendom. Det
kan tilläggas, att man ännu här

Skriv endast på denna sida!

5812

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

Småland
 Kinnared
 Kidesläde
 1939
 Alkm Karlsson
 Ärnväg 2, Alvesta
 Johanna Petersen
 1872 Kidesläde

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

i Kidesläde dagen för julaftonen
 går ut och hägger sig julgran på
 vems mark som helst. Julgranen
 sattes i de allra flesta fall hem
 julaftonen. Men jag vet att det
 hände att man i några hem tog
 in den redan dagen före julaf-
 ten.

Granen sattes vanligtvis i en
 fat av trä. Det var vanligen
 ett enkelt träkar i lekenskrat
 av järn i kassett. I kassett mitt
 var berättat ett hål som gick
 helt igenom träet. För att granen

Skriv endast på denna sida!

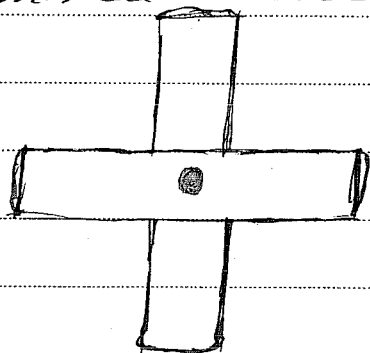
6.

ACC. N:R. 5812

Landskap: Småland Upptecknat av: Pelle Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jernvägsg. 2, Alvesta
 Socken: Väderslöe Berättat av: Johanna Petersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1892 i Väderslöe

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skulle slå riktigt fast i foten, så
 bilade man den ändå som gick ig-
 nom densamma underifrån.

Julgransfot med
 under eller ovan-
 ifrån.

Julgransfoten var i de flesta
 fall anälad, men det kändes att
 man klädd över den med någon
 slags vackert papper. I många hem
 användes man fortfarande dylika
 fot för julgransen

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5812

7.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Hanna Karlsson

Härad: Kinnared

Adress: Järnågg 2, Alvesta

Socken: Ederslöe

Berättat av: Johans Petersson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1892 i Ederslöe.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Den första julgransen fick jag, som för-
 aut anlyfts, se hos vår grann, säger
 Johans Petersson. Pyrodaderna i gra-
 nen bara av enklare slag. Sköv-
 darna från Skina hade bakat lite peppar-
 kaksgubbar och längt. Han hade blippt
 lite ransar av kulört peppar och gäst
 små korgar som han lagt rött i.
 Dessutom hade han blippt vilken stor
 sjöns av karkong, klätt över den med
 vilkes peppar och längt eller rättare
 sagt satt upp den i botten på gra-
 nen. Dessutom var granen klädd med
 äpplen och gur. Äpplena hade varit

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5812

8

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Pelle Carlsson

Härad:

Kimmerdalen

Adress:

Finnvångs 1, Alvesta

Socken:

Fideslöva

Berättat av:

Johann Petersen

Uppteckningsår:

1939

Född år:

1872 i Fideslöva

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på brödet alldeles utanför stagens
gavel. Gjessen hade mer stina själar
stängt. Det var naturligtvis kyl-
ligt. Jag minns att det var väldigt
svalt när man stäppte julegäsen när
jag var liten. Flaggan och glöden ko-
de man inte i julegäsen hos skräv-
lern. Och jag tror inte att de hade
det på andra ställen heller i Fideslöva
vid den tiden.

Några guskällare att fästa gäsen
med fanns inte på den tiden. Gjessen
bindas fast med linnespunnat
särskilt. Benligtvis satte man då

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5812 ⁹

Landskap: Småland Upptecknat av: P. Edman Karlsson

Härad: Kinnarevold Adress: Simvägs g. 2, Alsterås

Socken: Federslöv Berättat av: Johanna Persson

Uppteckningsår: 1939 Född år 1894 i Federslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Guset mellan förgreningen av ett par kvistar på den stora guset skulle rätta, och sedan svedde man om med träden. Det var ju inte alltså så lätt att få gäsen att stå rätt upp. Men man var inte så noga på den tiden.

Det fanns nog i något hem, där man dämpa en och annan sak för förgreningen, men många gjorde allt själva. Det var mer i huset och om det fanns några fläskar i kammaren som förfärdigade pyssnaderna. Allt naturligt gjordes en del av sådana pyssnadenas är från år

Landskap: *Småland*
Härad: *Kinnared*
Socken: *Kidesläde*
Uppteckningsår: *1939*

ACC. N:R.

5812

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

i

Alm Karlson
Kinnareds l. Alnäs
Johanna Petersson
1879 Kidesläde

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De brukade då ofta förvaras i någon
låda i en skänk eller droghästa, som
gick sin plats upp på vinden. En
del av julgranssakerna såkade bar-
nen för sina, i all synnerhet de som
de själva varit med om att förfärdiga.
Tillbakakningen av dessa prydnader var
ju så enkel, att den knappast torde
äro en särskild beskrifning. Det var
ju naturligen saken som fick frukt
göra. Fursttärningen kan ju vara ett
kapitel för sig.

Det var en god sed att julgranen
skall lidas först gången julde-

5812

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gens morgon medan faldet gick
till julatten. Jag minns att det var
höglidligt när jag gick till min barn-
doms julatta, när jag såg julgranar
och jultred i händ i stugorna och bän-
gårdarna ute efter vägen.

I regel dansade man inte någon
gång bring granen förrän den skulle
kastas ut. Detta skedd vanligen
ett par tre veckor efter julk. Och det
var en högtidning som man längtade
efter med hela sitt hjärta.

Jag har ännu min första julgransplan-
ring i gott minne. Det var jag och ett

5812

12

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hjagatal andra bara från stugorna kör-
om kring, som var blivna till skräv-
dernas på en dylik festlighet.

Vi var lite klugga fört när vi
kom, men ant gick övers rätt fort.
Såna, skräddarens gumma sade till
oss att vi var välkomna. Och när
vi alla samlet så bjöd han oss
på kaffe (säg kaffe) och "grava kring-
lar". Dessa, vara beakta av barn-
mjöl o. k. sketmjöl. Det smakade
kärligt.

Sedan man intagit middag
den börjades det saliga. Föreläs-

Skriv endast på denna sida!

5812

ACC. N:R.

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sattes fram mitt på gälsat och den-
 sen rent dansamma lag mid. Ei
 dansade och sjöng. "Nu så är det jul
 igen" "Mormors lilla kråka skulle ut
 och äta" Anders Persson slaga står
 i fjärran läge "Sven i Moggelbo,
 Sven i Moggelbo sådder ransfrä i
 kätten, där de sätte upp, där de
 väte upp och blev atten tunnet
 ätte skäppen" m. fl. sånger. Fjäs-
 lägar fladdrade, vi hade alla riktigt
 och glädjen stod högt i lek. Ei
 dansade till dess att fjäsen varo
 halubrunna, sedan sattes grann

Skriv endast på denna sida!

5812

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

under en stund för att vi skulle göra
på gissa. Under mellantiden lek-
te vi en del andra lekar såsom
"Se jaggfrun gå i ringen med röda
gullbarn", "På slalarna där sitta fyra
ungdomar ned", "På Skägglåsa
barker där bodde två löns, den
ene hette Malin, den andre hette
Jans" o. s. v.

Efter en stund bjöd steno även
på kaffe och till detta fick vi en
fiarding var av en kullakaka,
som lagts på kaka på. När vi ätit
sades julgransen äls, varefter vi

Skriv endast på denna sida!

5812

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år:

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15
 Dansade kring den till dess att gu-
 sen varo full med branna. Det
 kändes mårkl och konstligt
 när de släppts, men gansen plund-
 rades i alla fall under skämt
 och glömm. Sedan var det till att
 ut med den. Pojkarna fick lag
 i den och sprang före under det
 att vi allesammans sprango
 efter. Vi sprang en bit så
 närmost åker, där pojkarna släng
 de grenen ifrån sig varefter vi al-
 le hurrade så att det hördes vi
 de omkring.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5812

16

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När vi åter kommo in i stugan fingo vi äpplen och nätter. Nätterna vara inte köpta utan de vara plockade av skräddarnas barn i ängarna vid byn, där det varit gatt om hasselbuskar på på den tiden. Sedan skildes vi alla i den känslan att vi varit med om en underbar kväll. Vad graven beträffas fick den ligga kvar på åkern till dess att våren kom, då den tillsammans med en del ris som kvarlämnats vid säjning vid åkerrenarna, förhödes av vär-

Skriv endast på denna sida!

5812

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14
Bålet. De som inbjödits till denna
julgransplundring ~~voro~~ barn till
föräldrars som hade sina hem i skogs-
bygden. Några barn äppe från Ödne-
lande beg voro inte med. De räk-
nades för ribbar och förnåmare och
betöde ett lag för sig. Klasskill-
naden var på den tiden mycket
svårare än nu.

Demna har oss hade vi som jag
föret nämnt, inte skoffet oss
julgran, när jag var liten. Vi håll
oss inställt sedan gammalt med
julkröd som förvarades år från år.

Skriv endast på denna sida!

5812

18

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år:

Vårt julträd var gjort av min
 bror, som var en smula snickarkun-
 nig. Det hade formen av ett träd
 var en 80 - 100 centimeter högt
 och var fäst i ett tröskers i stiel
 med de man använde för julgranarna.
 I julträdets ödem varo inbarrade
 pinnar, sex i varje part. De m-
 dersta pinnarna varo längre och
 de överste pinnarne varo kortare
 verigen formen av ett träd upp-
 kom. I syftuändan av varje pinn
 var bärret ett hål i att sätta
 lyssa i. Julträdet smyckades

Skriv endast på denna sida!

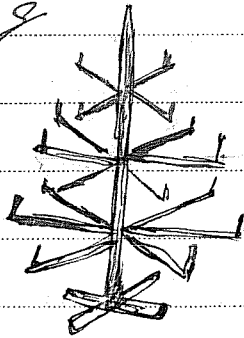
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

ACC. N:R. ¹⁹5812

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Alf Wilhelm Karlsson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Järnvägg. 21 Alvesta*
 Socken: *Ädeslöe* Berättat av: *Johanna Persson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år: *1892 Ädeslöe.*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

med kummarväst äpplen etc
 som stapla ljus. Trödet hade con-
 ligtvis sin plats på något mindre
 bord. Jultrödet hade ett utseende som
 jag försöker öskärliggöra med ord och te-
 cnen teckning

vid julen brukade man på många
 ställen bätta upp julkras vid dörren
 utanför stegen. Det skulle vara väl-

20

ACC. N:R. 5812

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägg. 2, Olofst
 Socken: Vidreslöv Berättat av: Helmer Fjessan
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1892 i Vidreslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

värde som valdes med stor
skillning.

Uppgifterna till ovanstående uppteckningar äro hämtade från Skult - en skogsbygd på ett 10-tal småställen söder om Adaslanda by i Vidresläns socken. Uppteckningen syftar på tiden omkring århondsskiftet mellan 1840 och 1850-talen.